

Spis treści

WPROWADZENIE

Dookreślanie znaczeń i budowanie systematyki dydaktyki specjalnej	9
---	---

ROZDZIAŁ 1

Dydaktyka specjalna w poszukiwaniu wzorców – współczesne tendencje w edukacji źródłem uogólniających inspiracji

13

1.1. Wzorzec pierwszy – edukacja z równym prawem dostępu	16
1.2. Wzorzec drugi – edukacja zróżnicowana	17
1.3. Wzorzec trzeci – edukacja do uczestniczenia	20
1.4. Wzorzec czwarty – edukacja diagnostyczna	23
1.5. Wzorzec piąty – edukacja ku podmiotowości	25
1.6. Wzorzec szósty – edukacja w integrującej przestrzeni	26
1.7. Wzorzec siódmy – edukacja w harmonizowaniu	28
1.8. Wzorzec ósmy – edukacja profesjonalna	29
1.9. Wzorzec dziewiąty – edukacja wyzwalająca	30
1.10. Wzorzec dziesiąty – edukacja z optymizmem pedagogicznym	33

ROZDZIAŁ 2

Wzorce dydaktyki specjalnej – budowanie konstruktu wyjaśniającego rzeczywistość edukacyjną

34

2.1. Wzorce dydaktyki specjalnej w kategorii UCZEŃ – potrzeby edukacyjne, uczestniczenie, podmiotowość, dynamizm rozwojowy .	38
2.1.1. Edukacja diagnostyczna	39
2.1.2. Edukacja do uczestniczenia	42
2.1.3. Edukacja ku podmiotowości	46
2.1.4. Edukacja wyzwalająca	49

2.2. Wzorce dydaktyki specjalnej w kategorii WARUNKI – podstawy prawne, zróżnicowane formy kształcenia, integrująca przestrzeń ..	51
2.2.1. Edukacja z równym prawem dostępu	52
2.2.2. Edukacja zróżnicowana	56
2.2.3. Edukacja w integrującej przestrzeni	65
2.3. Wzorce dydaktyki specjalnej w kategorii NAUCZYCIEL – profesjonalizm, relacje edukacyjne, optymizm pedagogiczny	69
2.3.1. Edukacja profesjonalna	69
2.3.2. Edukacja w harmonizowaniu	78
2.3.3. Edukacja z optymizmem pedagogicznym	82

ROZDZIAŁ 3

Kanony dydaktyki specjalnej – wyłonienie, nazwanie

i implikacja badawcza	85
3.1. RÓŻNICOWANIE – z perspektywy kategorii edukacyjnej UCZEŃ	86
3.2. DOSTOSOWYWANIE – ze względu na kategorię edukacyjną WARUNKI	88
3.3. HARMONIZOWANIE – z perspektywy kategorii edukacyjnej NAUCZYCIEL	90
3.4. Wzorce i kanony dydaktyki specjalnej – systematyzacja przestrzeni edukacyjnej i obszary poszukiwań badawczych	92
3.4.1. RÓŻNICOWANIE – przykładowe obszary badawcze w kategorii UCZEŃ	94
3.4.2. DOSTOSOWYWANIE – przykładowe obszary badawcze w kategorii WARUNKI	95
3.4.3. HARMONIZOWANIE – przykładowe obszary badawcze w kategorii NAUCZYCIEL	97

ROZDZIAŁ 4

Prawidłowości dydaktyczne i różnorodność w edukacji – od źródeł do aktualnych koncepcji

4.1. Dydaktyka jako obszar poznawania prawidłowości procesu nauczania–uczenia się – tradycja i aktualne poszukiwania	101
4.1.1. Konstruktywistyczna wizja edukacji – budowanie reprezentacji świata w umysłach uczniów	105
4.1.2. Uczenie się w aspekcie procesów regulacji – uczenie się jako sterowanie poznawcze	111
4.1.3. Poznawanie stylu uczenia się – źródła świadomego podnoszenia jakości działań dydaktycznych	115
4.1.4. Neurodydaktyka, dydaktyka kognitywistyczna – rozpoznawanie uczenia się przyjaznego umysłowi	118
4.1.5. Socjologia edukacji – uczeń w kontekstach społecznych	123

4.2. Kilka wątków historycznych – od praktyki wychowania do wypracowywania paradygmatu pedagogiki specjalnej jako dyscypliny naukowej	126
4.3. Trudności w uczeniu się a potrzeby specjalnych świadczeń edukacyjnych – między 1978 a 2005 rokiem	133
4.4. Specjalne potrzeby edukacyjne – próba redefinicji i zarysowania koncepcji	140
4.5. Jedność w różnorodności – zróżnicowany system edukacji dla wszystkich	148
ROZDZIAŁ 5	
Stołość i zmienność w dydaktyce specjalnej – obszary interpretacji	158
5.1. Potrzeby edukacyjne – propozycja wyjaśnienia w kategoriach stołości w dydaktyce specjalnej	159
5.1.1. Ciekawość poznawcza – potrzeba aktywności poznawczej .	166
5.1.2. Poczucie własnej wartości – potrzeba akceptacji siebie	167
5.1.3. Komunikacja interpersonalna – potrzeba porozumiewania się	169
5.1.4. Eksploracja poznawcza – potrzeba badania i eksperymentowania	170
5.1.5. Podatność zadaniowa – potrzeba rozwoju i satysfakcji zadaniowej	170
5.2. Dydaktyka specjalna – początki, definicje	171
5.3. Przedmiot dydaktyki specjalnej	174
5.4. Zasady dydaktyki specjalnej – jedność w różnorodności edukacyjnej	175
5.4.1. Zasada różnicowania potrzeb edukacyjnych uczniów	178
5.4.2. Zasada dostosowywania procesu nauczania–uczenia się ...	180
5.4.3. Zasada harmonizowania relacji i kontekstów edukacyjnych	182
ROZDZIAŁ 6	
Swoistość dydaktyki specjalnej – odniesienia, relacje i poszukiwania empiryczne	185
6.1. Wyłanianie się obszarów dydaktyki specjalnej	187
6.2. Dydaktyka specjalna – rozpoznawanie relacji i nadawanie znaczeń	190
6.2.1. Pedagogika specjalna i dydaktyka specjalna a pedagogika ogólna i dydaktyka ogólna	190
6.2.2. Pedagogika specjalna a dydaktyka specjalna	193
6.2.3. Dydaktyka ogólna a dydaktyka specjalna	195
6.3. Konstruktywny naukowy poznawania rzeczywistości edukacyjnej ...	197
6.4. Niektóre obszary dydaktyczne w zrealizowanych projektach badawczych młodych naukowców	207
6.4.1. Różnicowanie potrzeb edukacyjnych uczniów	207

6.4.2. Dostosowywanie procesu nauczania–uczenia się	214
6.4.3. Harmonizowanie relacji i kontekstów edukacyjnych	220

ROZDZIAŁ 7

Systematyka dydaktyki specjalnej – propozycje konwencji dla projektowania dydaktyk specjalistycznych	230
7.1. Uczestnicy procesu kształcenia specjalnego – niektóre klasyfikacje ze względu na kanon RÓŻNICOWANIE	231
7.2. Populacja uczniów objętych specjalnymi potrzebami różnicowania, dostosowywania i harmonizowania	234
7.3. Stopień segregacyjności uczniów wymagających specjalnej realizacji ich potrzeb edukacyjnych	236
7.4. Systematyka – dydaktyka specjalna a dydaktyki specjalistyczne ..	241
7.4.1. Dydaktyki specjalistyczne zdefiniowane	243
7.4.2. Dydaktyki specjalistyczne niezdefiniowane	247
7.4.3. Dydaktyki specjalistyczne niedookreślone	250
7.5. Dydaktyka specjalna – istotne parametry kanonu DOSTOSOWYWANIE procesu nauczania–uczenia się	255
7.6. Dydaktyka specjalna – ujęcie z perspektywy kanonu HARMONIZOWANIE relacji i kontekstów edukacyjnych	265

ROZDZIAŁ 8

Wybrane koncepcje pogłębiające interpretacje wzorców dydaktyki specjalnej	269
8.1. Afirmujący model niepełnosprawności – doświadczanie pozytywnego poczucia siebie jako osoby z niepełnosprawnością ..	270
8.2. Edukacja włączająca – rozszerzenie uczestnictwa w powszechnej edukacji	274
8.3. Kultura niepełnosprawności – odkrywanie prawdziwego życia osób z niepełnosprawnością, ich nadziei, poczucia szczęścia i pomyślności życiowej	277
8.4. Normalizacja – zwiększanie świadomości społecznej, niwelowanie uprzedzeń, stygmatów, marginalizacji osób z niepełnosprawnością ..	279
8.5. Paradygmat niepełnosprawności – poszukiwanie rzetelnych konstruktorów zespalaających psychologię pozytywną i niepełnosprawność	283

REKAPITULACJA

Definicje i niektóre tezy do refleksji dydaktycznej	287
---	-----

BIBLIOGRAFIA	297
---------------------------	------------

O AUTORCE	314
------------------------	------------